

DR. FOGARAS ISTVÁN: ADATOK ÉS ADALÉKOK A VILÁG VEZETŐ BANKJAIRÓL A XXI. SZÁZAD KÜSZÖBÉN

A Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem Tanácsa e tanulmány szerzőjét – közgazdász oklevele kiállításának 60. évfordulója alkalmából – 2001. október 5-ödikén – „gyémánt” jubileumi díszoklevéllel tüntette ki. A szerző e tanulmányt ebből az alkalomból készítette.

Ez a tanulmány a The Banker 2001. júliusi számában megjelent „The Top World Banks (TOP 1000)” címmel közölt mérlegadatokon alapszik. A mérlegek általában 2000. december 31-i zárszámadások. A kanadai bankok zárszámadásai 2000. október 31-i, az ausztrál bankoké 2000. szeptember 30-i adatok. A japán bankok zárszámadásai 2001. március 31-i határnappal készültek.

A tanulmányban elemezzük:

- az 1000 nagybank összesített zárszámadásait,
- a világ 50 legnagyobb bankjának kiemelt mérlegadatait, ezeken belül
 - az Egyesült Államok,
 - Japán és
 - az Európai Unió legnagyobb pénzügyintézeteinek, valamint
 - egyéb bankok mérlegmutatószámait.

Közöljük a 2000. évvel kapcsolatban:

- a dollár árfolyamváltozásait az egyes nemzeti valutákkal szemben, valamint
- a 2000. év inflációs rátáit.

Elemezzük továbbá:

- a kelet-közép-európai országok vezető bankjainak egyes fontosabb mérlegadatait.

Végül levonjuk a következtetéseket:

- a XXI. század első évtizedére vonatkozóan.

I.

AZ 1000 NAGYBANK ÖSSZESÍTETT ÉS RÉGIÓK SZERINT CSOPORTOSÍTOTT ADATAI A 2000. ÉVI ZÁRSZÁMADÁSOK ALAPJÁN

A zárszámadási mutatószámok (egyben fejrovatok) a következők:

- a saját tőke („tier one capital”) a BIZ (a bázeli székhelyű Bank für Internationalen Zahlungsausgleich) által meghatározott rétegenként („tier”-ként) felépített saját tőkeelemek szerint került meghatározásra. A saját tőkeelemek a következők: Jegyzett és befizett alaptőke, eredménytartálék, előző év(ek)ről átvett nyereség, hátrasorolt tőke, titkos tartalékok. A saját tőke mutatja a pénzügyintézet **saját erejét**;
- az eszközök összege, amely a mérlegfőösszegekkel azonos, mutatja a pénzügyintézetek **méretét**;
- a saját tőke aránya az eszközök összegéhez viszonyítva, mutatja a **bankbiztonság fokát**;
- a profit – adózás előtti – abszolút összege a banki tevékenység **eredményességéről** tájékoztat;
- a profit aránya a saját tőke összegéhez viszonyítva a pénzügyintézet **teljesítményéről (hozamáról)** nyújt tájékoztatást.

Az 1000 nagy pénzintézet összesített mutatószámai a következők:

Saját tőke [millió \$]	Eszközök összege [millió \$]	A saját tőke aránya az eszközökhöz	Profit (adózás előtti eredmény) [millió \$]	A profit aránya a saját tőkéhez
1 770,0	37 871,7	4,67%	317,0	17,91%
	Részesedés az összes saját tőkéből	Részesedés az összes eszközök összegéből	Részesedés az összes profit összegéből	A TOP 1000 megoszlása bankonként
Egyesült Államok	21%	15%	32%	205 bank
Japán	18%	20%	3%	116 bank
Latin-Amerika	2%	1%	2%	43 bank
Ázsia (Japán kivételével)	13%	10%	7%	155 bank
Európai Unió	35%	44%	42%	280 bank
Európa többi része	7%	5%	7%	95 bank
A világ többi része	4%	5%	7%	106 bank
Összesen	100%	100%	100%	1000 bank

Elemelve a régiók mutatószámait, a fontosabb régiókat kiemeltük és azonos sorrendben mutattuk be az egyes értékeket visszatükröző mutatószámokat.

Az arányszámok (részesedési hányadok) közül kiemelkednek az Európai Unió tagországai 288 bankkal. A saját tőke összegük közel 620 000 \$ (az 1000 bank összes saját tőkéjének 35%-a), eszközállományuk 16 663 millió \$ (35%), profitjuk 133 millió \$ (42%).

Soron kövekeznek az Amerikai Egyesült Államok 205 bankkal a saját tőke összegük 370 000 \$ (az 1000 bank összes saját tőkéjének 21%-a), eszközállományuk 5 680 millió \$ (15%), profitjuk 101 440 millió \$ (32%).

Harmadik helyen Japán áll. Japán 116 bankkal a saját tőke összegük 318 600 (az 1000 bank összes saját tőkéjének 16%-a), eszközállományuk 7 574 millió \$ (20%), profitjuk viszonylag igen alacsony 9,5 millió \$ (3%). Az utóbbi adat magyarázatát lásd az 50 vezető bank adatainak elemzésénél.

II.
A VILÁG 50 VEZETŐ BANKJA A XXI. SZÁZAD KÜSZÖBÉN

Bemutatjuk a világ 50 vezető bankjának legfontosabb mérlegadatait a 2000. évi zárszámadosok alapján. Az összeállítás sokoldalú tájékoztatást nyújt.

Sorrend a saját tőke alapján	Megnevezés	Saját tőke	Eszközök	Sorrend az eszközök alapján	Saját tőke az eszközök %-ában	Profit (adózás előtti eredmény)	A profit a saját tőke %-ában
1	Citigroup New York, Egyesült Államok	54 498	902 210	2	6,04	21 143	41,4
2	Mizuho Financial Group Tokió, Japán	50 502	1 259 498	1	4,01	3 853	n.a.
3	Bank of America Corp Charlotte, Egyesült Államok	40 667	642 191	10	6,33	11 788	29,9
4	JP Morgan Chase & Co New York, Egyesült Államok	37 581	715 348	4	5,25	8 733	n.a.
5	HSBC Holdings London, Egyesült Királyság	34 620	673 614	6	5,14	9 627	31,6
6	Crédit Agricole Groupe Párizs, Franciaország	26 383	498 426	14	5,29	3 541	14,8
7	Industrial and Commercial Bank of China Peking, Kína	22 792	482 983	15	4,72	631	2,8
8	Deutsche Bank Frankfurt, Németország	20 076	874 706	3	2,30	6 261	34,6
9	Bank of Tokyo-Mitsubishi Tokió, Japán	20 050	675 640	5	2,97	-870	-4,1
10	Sakura Bank Tokió, Japán	20 035	416 129	23	4,81	1 060	5,3
11	Bank One Corp Chicago, Egyesült Államok	19 824	269 300	37	7,36	-1 080	-5,4
12	HypoVereinsbank München, Németország	19 806	666 707	7	2,97	1 723	10,3
13	UBS Zürich, Svájc	19 488	664 560	8	2,93	6 232	33,2
14	BNP Paribas Párizs, Franciaország	18 889	645 793	9	2,92	5 754	30,8
15	Sumitomo Bank Osaka-shi, Japán	18 124	540 875	12	3,35	2 195	12,3

Sorrend a saját tőke alapján	Megnevezés	Saját tőke	Eszközök	Sorrend az eszközök alapján	Saját tőke az eszközök %-ában	Profit (adózás előtti eredmény)	A profit a saját tőke %-ában
16	Royal Bank of Scotland Edinburgh, Egyesült Királyság	18 011	461 511	17	3,90	5 033	n.a.
17	ABN AMRO Bank Amszterdam, Hollandia	17 689	506 687	13	3,49	4 397	25,7
18	Bank of China Peking, Kína	17 086	382 730	24	4,46	826	5,1
19	Credit Suisse Group Zürich, Svájc	16 566	603 381	11	2,75	4 504	26,6
20	Wells Fargo & Co San Francisco, Egyesült Államok	16 096	272 341	35	5,91	10 888	74,0
21	Agricultural Bank of China Peking, Kína	15 971	262 570	39	6,08	36	0,2
22	Sanwa Bank Osaka-shi, Japán	15 963	425 302	21	3,75	-1 449	-8,5
23	Barclays Bank London, Egyesült Királyság	15 737	458 787	18	3,43	5 216	36,3
24	ING Bank Amszterdam, Hollandia	14 702	378 150	25	3,89	2 380	17,2
25	FleetBoston Financial Corp Boston, Egyesült Államok	14 334	179 346	54	7,99	5 719	42,2
26	Banco Santander Central Hispano Santander, Spanyolország	14 150	324 675	27	4,36	3 512	27,3
27	Banco Bilbao Vizcaya Argentaria Bilbao, Spanyolország	14 066	279 535	32	5,03	3 606	29,2
28	First Union Corp Charlotte, Egyesült Államok	13 952	253 290	41	5,51	703	5,0
29	China Construction Bank Peking, Kína	13 875	305 856	31	4,54	1 025	7,6
30	Société Générale Párizs, Franciaország	13 679	424 192	22	3,22	3 940	31,5

Sorrend a saját tőke alapján	Megnevezés	Saját tőke	Eszközök	Sorrend az eszközök alapján	Saját tőke az eszközök %-ában	Profit (adózás előtti eredmény)	A profit a saját tőke %-ában
31	Rabobank Nederland Utrecht, Hollandia	13 635	319 088	28	4,27	931	7,2
32	Norinchukin Bank Tokió, Japán	13 239	462 593	16	2,86	1 133	8,8
33	IntesaBci Milánó, Olaszország	12 765	309 172	30	4,13	2 425	20,1
34	Tokai Bank Nagoya-shi, Japán	12 500	267 223	38	4,68	-742	-5,9
35	Commerzbank Frankfurt am Main, Németország	11 653	427 718	20	2,72	2 079	18,9
36	Lloyds TSB Group London, Egyesült Királyság	11 432	249 026	43	4,59	5 798	48,2
37	Dresdner Bank Frankfurt am Main, Németország	11 209	449 898	19	2,49	1 501	12,9
38	Crédit Mutuel Párizs, Franciaország	10 880	270 246	36	4,03	1 974	19,9
39	Fortis Bank Brüsszel, Belgium	10 758	313 643	29	3,43	2 170	20,7
40	Abbey National London, Egyesült Királyság	10 749	276 497	33	3,89	2 947	30,2
41	Groupe Caisse d'Epargne Párizs, Franciaország	10 000	245 544	45	4,07	930	9,7
42	Asahi Bank Tokió, Japán	9 877	250 303	42	3,95	-154	-1,5
43	Halifax Halifax, Egyesült Királyság	9 369	226 177	47	4,15	2 559	27,5
44	Royal Bank of Canada Montreal, Kanada	8 884	182 118	53	4,88	2 448	29,2
45	Scotiabank Torontó, Kanada	8 779	160 018	62	5,49	1 951	24,0
46	Westdeutsche Landesbank Girozentrale Düsseldorf, Németország	8 762	367 221	26	2,39	879	10,4
47	National Australia Bank Melbourne, Ausztrália	8 601	174 254	56	4,94	2 865	33,8
48	Nordea Group Stockholm, Svédország	8 307	208 157	48	3,99	1 991	n.a.
49	KBC Bank Brüsszel, Belgium	8 014	164 603	60	4,87	1 788	24,7
50	UniCredito Italiano Milánó, Olaszország	8 011	188 570	51	4,25	3 065	40,3
Összesen		862 636	20 958 402		4,12	169 465	19,6

A 2000. év zárszámadásai szerint az 50 vezető pénzintézet:

- saját tőkéje összesen 862 636 millió \$, (az 1000 bank saját tőkéjének 48,7%-a)
- eszközállománya (mérlegfőösszege) összesen 20 958 402 millió \$, (az 1000 bank eszközállományának 55,4%-a)
- profitja (adózás előtti eredménye) összesen 169 456 millió \$, (az 1000 bank profitjának 53,4%-a)
- a saját tőke aránya az eszközökhöz 4,1%,
- a profit aránya a saját tőkéhez 19,6%.

A 2000. év zárómérlege alapján az 50 vezető bank élén – a saját tőke nagysága szerint – a New Yorkban székelő Citygroup áll. Vezető helyét már harmadik éve szilárdan tartja. Saját tőkéjének összege jelenleg 54 498 millió \$. (A nagyságrendi összehasonlítás érzékeltetése érdekében megemlítjük, hogy a TOP 1000 keretében az 1000-edik nagybank az Oklahoma Cityben, Egyesült Államok székelő Local Financial Corp. saját tőkéje 24,6 millió \$.)

A 2. helyen áll a Tokióban székelő Mizuho Financial Group, amely 3 japán nagybank: a Fuji Bank, a DAI Ichi Kangyo Bank és az Industrial Bank of Japan fúziójából jött létre 50 502 millió \$ saját tőkével. Ezt követi az amerikai Bank of America Corp. 40 667 millió \$ saját tőkével.

Az előző években vezető bank volt – többek között – a japán Sumitomo Bank (jelenleg a 15. helyen áll), továbbá az Egyesült Királyság vezető bankja: a londoni székhelyű HSBC Holdings (Hongkong Shanghai Banking Corp.), amelynek tevékenysége Nagy-Britannián kívül az ázsiai térségre, Közép-Keletre, Kanadára, sőt Ausztráliára is kiterjed. A sorrendben jelenleg az 5. helyen áll.

A vezető bankok egyébként arra törekszenek, hogy globalizációval, fúziókkal, kivásárlásokkal, fokozott tőkekoncentrációval üzleti tevékenységüket fejlesszék és kiterjesszék a hazai piacokon kívüli régiókra is. Módszerük, hogy kül- vagy belföldi bankokat, esetleg a bankkal együtt üzletágakat vásárolnak fel.

Lássunk néhány példát!

Az angol Lloyds Bank fuzionált az angol takarékpénztárakat egyesítő Trustee Savings Bankkal. Működését az új bank Lloyds TSB Group néven folytatja. (A jelenlegi világranglista 36. bankja.)

A bécsi Zentralsparkasse der Gemeinde Wien a kilencvenes évek elején fuzionált a Länderbankkal, majd az Oesterreichische Kreditanstalttal. Austria Bank AG néven Ausztria legnagyobb bankjaként folytatta működését. E bankot a múlt évben megvette a müncheni Hypovereinsbank (a világranglista 12. helyén áll), kifejezetten azzal a céllal, hogy az Európai Unión belül az ausztriai piacon és az Európai Unió közép-kelet-európai bővítése során ezen országok bankpiacain is vezető szerepre törekedjék.

A Bankers Trust felvásárlásával a ranglista 18. helyét elfoglaló Deutsche Bank a világranglista 8. helyére lépett elő. Célja, hogy kiépítse teljes páneurópai hálózatát.

A francia Banque National de Paris (BNP) felvásárolta a széles körű multilaterális tevékenységet folytató francia Parisbas-t. Az egyesített BNP Parisba a világranglista 14. helyén áll.

A határokon túlnyúló ügyletek elterjedése mellett a bankok egyre inkább arra is törekszenek, hogy mind erőteljesebben megnyerjék a befektetési piacot. A svájci UBS (a világranglista 13. helyén áll) felvásárolta az amerikai PanneWeber befektetési bankot. A másik nagy svájci bank, a Credit Swiss Group (a világranglista 19. helyén áll) szintén egy amerikai befektetési bankot, a Donaldson Lufkin and Jenrette-t vásárolta fel.

Sikerült közös akció volt 1999 végén a dátumváltással kapcsolatos szoftver kialakítása, az Y2K (közkeletű angol rövidítéssel) problémaként ismert jelenség kivédése.

Nemcsak az Európai Pénzügyi Unió országainak bankjait érinti nemzeti valutáik és devizáik átcserélése euróra („frontloading-akció”), hanem – kisebb-nagyobb mértékben – a világ valamennyi bankját.

A 2000. év elején még a virágzó konjunktúra folytatását várták a világ vezető bankjai. Kizárólag arra koncentráltak, hogy erősítsék a fúziós folyamatokat, és az internetes új technológiát stratégiájukba beépítsék.

2000. május havában a dinamikus amerikai termelés megtorpanásával kiderült, hogy egyértelmű konfliktus van a várakozások és a realitás között, az internet is elvesztette fényét.

A világgazdaság fejlődésének mérséklődése következtében az 1000 vezető bank összes profitja (adómentes eredménye) a 2000. évben mindössze 317 milliárd \$ lett az 1999. évi 310 milliárddal szemben.

III. AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK BANKJAI

Az 50 vezető pénzintézetten belül nyomasztó fölényük van az Egyesült Államok bankjainak. A 7 vezető USA-bank:

- saját tőkéje 196 952 millió \$, az 50 vezető pénzintézet összes saját tőkéjének 22,8%-a,
- eszközeinek állománya (mérlegfőösszegei) 3 232 026 millió \$, az 50 vezető pénzintézet összes mérlegfőösszegének 15,4%-a,
- profitjuk 57 894 millió \$, az 50 vezető pénzintézet összes profitjának 34,1%-a. Egyébként e profit összege a saját tőkéjükhöz viszonyítva 29,3%-ot tett ki.

Az Egyesült Államokban a bankpolitika irányítását, a monetáris politika feladatait az 1913-ban létrehozott Szövetségi Tartalékbank Rendszer (Federal Reserve System) keretében a kormányzattól független Federal Reserve Board, illetve annak kormányzója irányítja.

IV. A JAPÁN BANKOK

A második helyen Japán áll. A 8 vezető japán bank:

- saját tőkéje 160,290 millió \$, az 50 vezető pénzintézet összes saját tőkéjének 18,6%-a,
- eszközeinek állománya (mérlegfőösszegei) 4 297 483 millió \$, az 50 vezető pénzintézet mérlegfőösszegének 20,5%-a,
- profitjuk viszont csak 5 026 000 \$, az 50 vezető pénzintézet profitjának 2,9%-a. Ebben az is szerepet játszik, hogy a 8 japán bank közül 4 bank a zárszámadási évet jelentős veszteséggel zárta.

A japán bankok veszteségeiket már évek óta „hordozzák” magukkal az általuk alapított ingatlankezelő társaságok, a „dzuszín”-ek ingatlanspekulációi következményeként. Koizumi miniszterelnök terve szerint e veszteségeket két év alatt le kell írniok.

A japán bankrendszerben fontos irányító és ellenőrző feladatot lát el az 1872-ben alapított Japán Központi Bank, a Bank of Japan. A Japán Központi Bank is amellet van, hogy a banki tartalékok felhasználásával meg kell szüntetni a bankok veszteségeit és ezzel megállítani a tokiói tőzsdén a banki részvények árzuhanását.

V. AZ EURÓPAI UNIÓ LEGNAGYOBB BANKJAI

Az 50 vezető pénzintézet között fontos szerepük van az Európai Unió tagországi bankjainak. Összeállításunk szerint a világ 50 vezető bankja között az Európai Unió tagországaiból 27 pénzintézet az Európai Uniónak tagja.

Emeljük ki néhány ország adatait!

Az Egyesült Királyság amely az Európai Uniónak tagja, azonban az Európai Pénzügyi Uniónak nem tagja. Ebből következően az angol font 2002. július 1-je után is érvényes valuta marad. Az Egyesült

Királyság 6 bankjának saját tőkéje 99 945 millió \$ (az összes saját tőke 11,6%-a), eszközállománya 2 345 612 \$ (az összes eszközállomány 11,2%-a), profitja 28 233 millió \$ (az összprofit 16,7%-a).

Franciaország 5 bankjának saját tőkéje 79 831 millió \$ (az összes saját tőke 9,3%-a), eszközállománya 2 084 201 \$ (az összes eszközállomány 9,9%-a), profitja 17 404 millió \$ (az összprofit 10,3%-a).

A Német Szövetségi Köztársaság 5 bankjának saját tőkéje 71 506 millió \$ (az összes saját tőke 8,3%-a), eszközállománya 2 786 250 millió \$ (az összes eszközállomány 13,2%-a), profitja 16 952 millió \$ (az összprofit 10%-a).

Hollandia 3 bankjának saját tőkéje 46 026 millió \$ (az összes saját tőke 5,4%-a), eszközállománya 1 203 925 millió \$ (az összes eszközállomány 5,7%-a), profitja 7 708 millió \$ (az összprofit 3,8%-a).

Spanyolország 2 bankjának saját tőkéje 28 216 millió \$ (az összes saját tőke összegének 3,3%-a), eszközállománya 604 210 millió \$ (az összes eszközállomány 2,8%-a), profitja 8 048 millió \$ (az összprofit 4,7%-a).

Az Európai Unió tagországai közé tartozik még 2 belga, 2 olasz és 1 svéd pénzügyintézet. Ezek összesített saját tőkéje 47 855 millió \$ (az összes saját tőke 5,5%-a), összesített eszközállománya 1 071 830 millió \$ (az összes eszközállomány 5,1%-a), összesített profitja 11 841 millió \$ (az összes profit 6,9%-a).

Az Európai Unió e körben felsorolt 27 pénzügyintézetének összesített saját tőkéje 373 379 millió \$ (az összes saját tőke 43,2%-a), összesített eszközállománya 10 102 028 millió \$ (az összes eszközállomány 48,1%-a), összesített profitja 90 186 millió \$ (az összes profit 53,2%-a), az összesített profit aránya a saját tőkéhez 53,2%.

Az Európai Pénzügyi Unió kialakításával szorosan összefügg az 1998. január 1-jén alapított és Frankfurt am Mainban működő Európai Központi Bank (European Central Bank, ECB) működése. Az ECB széles körű kompetenciákkal rendelkezik annak érdekében, hogy az Európai Pénzügyi Unió tagországainak pénzügyi politikáját összehangolja.

Az Európai Központi Bank első elnöke, „a bankárok bankára” a holland Wim Duisenberg, aki 15 esztendeig állt a Holland Nemzeti Bank élén. Az Európai Központi Bank előtt álló közvetlen feladatok: az euró kibocsátása, az Európai Pénzügyi Unió tagországai nemzeti valutáinak (bankjegyeinek és érméinek), valamint devizáinak cseréje euróra, előre meghatározott fix árfolyamon. Ezt 2002. január 1-jétől 2002. július 1-jéig kell végrehajtania. Az akciót egyébként „frontloading”-nak nevezik.

2002. július 1-jével megszűnik az Európai Pénzügyi Unió tagországai nemzeti valutáinak és devizáinak érvényessége. Törvényes fizetési eszközként helyükbe az euró lép, s **ezzel az Európai Pénzügyi Unió országai számára valósággá válik a tagországok egységes Európája.**

VI. EGYÉB BANKOK

Kiemelt szerepet tölt be a világ vezető bankjai között a két svájci „megabank”: az UBS (Union Bank of Switzerland) sorrendben a 13., valamint a Credit Suisse Group, sorrendben a 19. helyen.

A 2 svájci bank saját tőkéje 36 054 millió \$ (az összes saját tőke összegének 4,2%-a), eszközállománya 1 267 941 millió \$ (az összes eszközállomány 6%-a), profitja 10 258 millió \$ (az összes profit 6,1%-a).

Az 50 vezető bank közé tartozik továbbá a Kínai Népköztársaság 4 pénzügyintézete, 2 kanadai bank, valamint a National Australia Bank.

A 4 kínai bank (rangsorrendben a 7., a 18., a 21. és a 29. helyen) saját tőkéje 69 724 millió \$ (az összes saját tőke 8,1%-a), eszközállománya 1 434 139 millió \$ (az összes eszközállomány 6,8%-a), profitja 2518 millió \$ (az összprofit 1,5%-a).

Ezeket az adatokat egybevetettük a kínai bankok 1995. évi mérlegadataival. 1995-ben a világ 50 vezető bankja között mindössze 2 kínai bank szerepelt (a 26. és a 28. helyen), összesen 21 400 millió \$ saját tőkével.

A 2 kanadai bank saját tőkéje 17 663 millió \$ (az összes saját tőke 2%-a), eszközállománya 342 136 millió \$ (az összes eszközállomány 1,6%-a), profitjuk 4399 millió \$ (az összprofit 2,6%-a).

A National Austral Bank saját tőkéje 8601 millió \$ (az összes saját tőke 1%-a), eszközállománya 174 254 millió \$ (az összes eszközök 0,9%-a), profitja 2865 millió \$ (az összprofit 1,7%-a).

VII. A DOLLÁR ÁRFOLYAMVÁLTOZÁSA AZ EGYES NEMZETI VALUTÁKKAL SZEMBEN A 2000. ÉVBEN. INFLÁCIÓS RÁTÁK A 2000. ÉVBEN

Ha az eredetileg nemzeti valutában készített, majd \$-ra átszámított bankmérlegeket az eredeti mérlegekkel össze akarjuk hasonlítani, az inflációs rátákat és a nemzeti valuták árfolyamváltásait a dollárral szemben mint a zárszámadásoktól független exogén tényezőket kell figyelembe venni.

1. A dollár árfolyamváltása az egyes nemzeti valutákkal szemben 2000/1999

a.) A dollár árfolyama csökkent a nemzeti valuták értékéhez képest:

	2000	1999	%
Renminbi yuan (kínai)	8,2774	8,2795	0,02
Lengyel zloty	4.1432	4,1483	0,32

b.) A dollár árfolyama növekedett az egyes nemzeti valuták értékéhez képest:

	2000	1999	%
Svájci frank	1,8365	1,5996	-2,25
Spanyol pezeta	178,8150	165,6200	-7,38
Angol font	0,6702	0,6187	-7,68
Magyar forint	284,7300	252,5200	-11,31
Japán jen	124,6000	105,8500	-15,05
Ausztrál dollár	1,8406	1,8383	-16,70
Szlovák korona	51,2230	48,2660	-17,49
Román lej	25926,0000	18255,0000	-29,50

Forrás: The Banker, 2001. július

2. Inflációs ráták százalékban (A fogyasztói árak változása alapján) 2000/1999

	2000	1999
Románia	45,70	45,80
Oroszország	20,8	85,70
Szlovákia	12,0	10,6
Lengyelország	10,0	7,3
Magyarország	9,7	10,1
Ausztrália	3,5	1,4
Spanyolország	3,4	2,3
Egyesült Királyság	2,9	1,6
Belgium	2,5	1,3
Hollandia	2,5	2,2
Németország	1,9	0,6
Franciaország	1,7	0,6
Svájc	1,6	0,8
Japán	-0,5	-0,5
Kína	-3,7	-1,4

Források: IMF: International Financial Statistics; The Banker, 2001. július

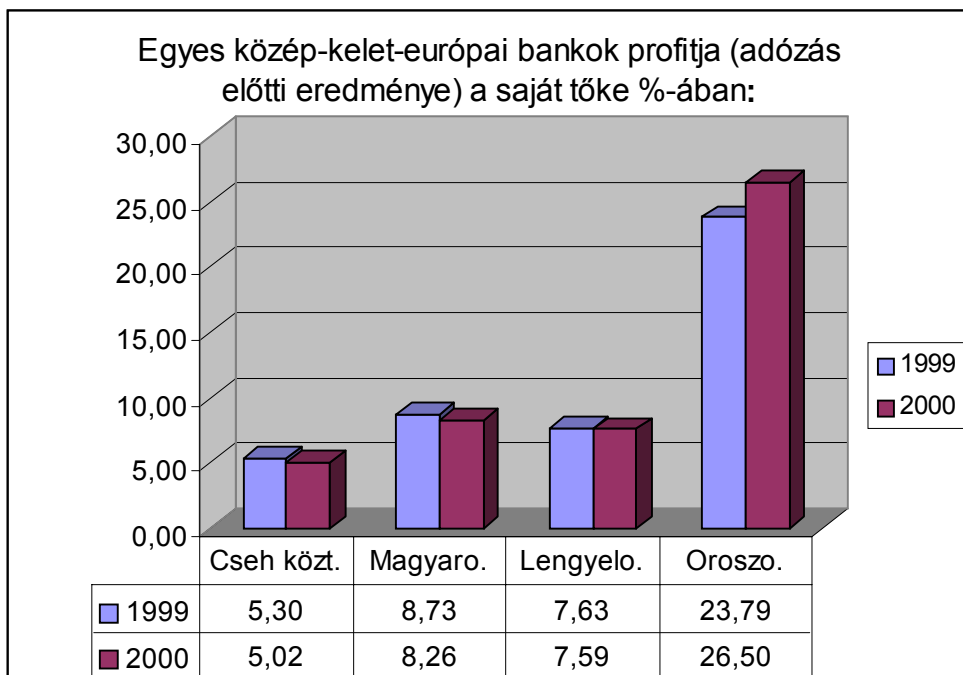
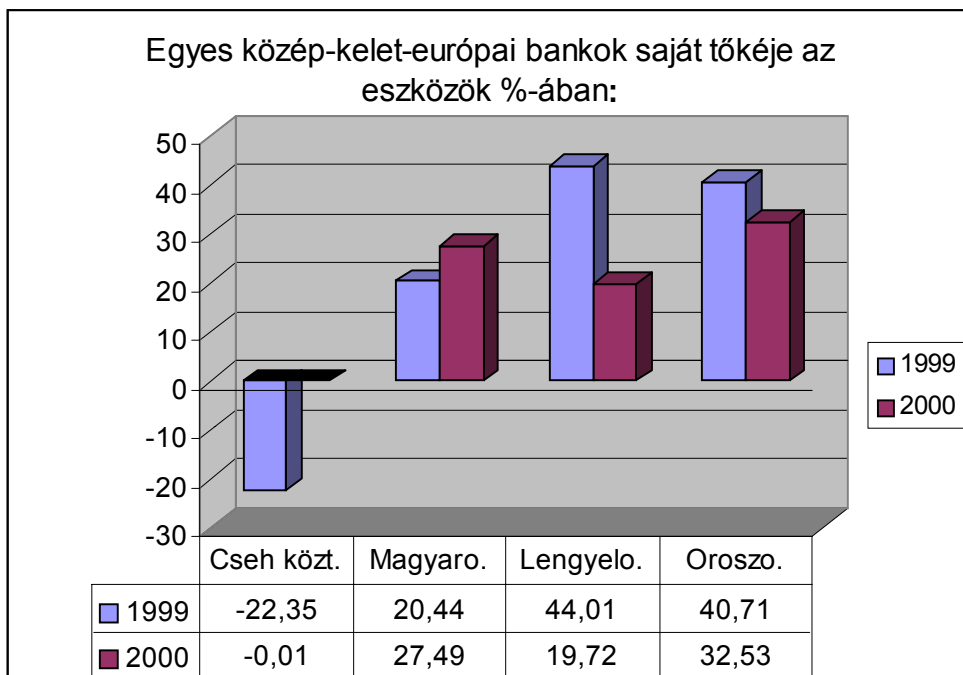
VIII.
KÖZÉP- ÉS KELET-EURÓPAI VEZETŐ BANKJAI

Sorrend a saját tőke alapján				
Rang-sor	Világ-rangsor	Megnevezés	Ország	Millió \$
1	222	Vneshtorg. Bank for Foreign Trd.	Oroszo.	1 428
2	301	Sberbank-Savingsbank of Rus. Fed.	Oroszo.	970
3	415	Gazprombank	Oroszo.	647
4	478	Comercni Banka	Cseho.	535
5	537	BRE Bank	Lengyelo.	447
6	541	PKO Bank Polski	Lengyelo.	441
7	544	Zagrebacka Banka	Horváto.	439
8	547	B. Comerciala Romana	Románia	436
9	588	BIG Bank Gdanski	Lengyelo.	381
10	597	Beogradska Banka	Jugoszlávia	372
11	622	Nova Ljubljanska Banka	Szlovénia	335
12	635	Hansapank	Észtország	319
13	637	Országos Takarékpénztár és Ker. Bank Rt.	Magyaro.	317
14	641	Kredyt Bank	Lengyelo.	313
15	697	Vseobbecna Uverova Banka	Szlovákia	278
16	708	Sobinbank	Oroszo.	267
17	767	Vojvodjanska Banka	Jugoszlávia	229
18	814	MDM (Moscov Bus. World) Bank	Oroszo.	201
19	817	Jugobanka AD Beograd	Jugoszlávia	198
20	873	B. Gospodarki Zywosciowej	Lengyelo.	176
21	924	Postabank és Takarékpénztár Rt.	Magyaro.	159
22	947	Slovenska Sporitelna	Szlovákia	151
23	998	B. Ochtony Srodowiska	Lengyelo.	135
		Összesen		9 174

Részletezve	Millió \$
5 orosz bank saját tőkéje	3 513
6 lengyel bank saját tőkéje	1 893
3 jugoszláv bank saját tőkéje	799
1 cseh bank saját tőkéje	535
2 magyar bank saját tőkéje	476
1 horvát bank saját tőkéje	439
1 román bank saját tőkéje	436
2 szlovák bank saját tőkéje	429
1 szlovén bank saját tőkéje	335
1 észt bank saját tőkéje	319
Összesen 23 bank	9 174

A 23 bank közül 4 bank a világranglista 222–478. helye között, 11 az 537–697. között, 5 a 708–873. között és 3 bank a világranglista 924–998. helye között foglal helyet.

Nézzünk néhány egyéb adatot.

Közép-és Kelet-Európa bankjainak arculatát a legutóbbi két évben a nyugati bankok betörése drámai módon megváltoztatta. E bankok egyre nagyobb számban létesítettek a közép- és kelet-európai országok fővárosaiban és nagyobb vidéki városaiban telephelyeket, fiókokat, hogy bankszolgáltatásaik nyújtásával a jelenlegi lehetőségeket kihasználják és egyidejűleg lerakják jövő fejlődésük alapjait.

E nyugati bankok részesedése a bankaktívákban 1997-ben a kilenc közép- és kelet-európai kulcsországban 20% volt. Várható, hogy ez a részesedési arány a csehországi és szlovákiai bankprivatizációk végrehajtásával 2001 végére előreláthatóan 60%-ra emelkedik.

Egyidejűleg e régió legnagyobb bankjai, elsősorban az egykori takarékpénztárok: az oroszországi Sberbank, a lengyel PKO-Bank és a magyar OTP Bank szolgáltatásaikat – részben a jelen levő nyugati bankokkal is versenyezve – ugrásszerűen emelték.

A nyugati bankok regionális adatait a TOP 23 kimutatás nem mutatja ki. (A magyarországi bankokról szóló összeállítások ezek zárszámadási adatait egyébként tartalmazzák.)

A közép-kelet-európai bankok élén az orosz bankok állnak. 2000-ben az orosz külkereskedelmet finanszírozó Vneshtorgbank Közép-Kelet-Európa legnagyobb bankja lett, amely saját tőkéjét 2000-ben 152%-kal, 1428 millió \$-ra emelte fel. Ezt követi rangsorrendben a Sberbank, Oroszország óriás takarékpénztára 970 millió \$ saját tőkével, amely bank 2000-ben a világranglista előző évi 388. helyéről a 301. helyre ugrott elő. A harmadik helyen álló Gazprombank pedig a világranglista előző évi 615. helyéről a folyó zárszámadási évben a 415. helyre lépett elő.

A lengyel bankok is igen attraktívak voltak 2000-ben.

Az Országos Takarékpénztár és Kereskedelmi Bank Rt. saját tőkéje alapján a közép-kelet-európai országok között a 13. helyen áll. Az Euromoney megállapítása szerint az OTP Bank Rt. a legjobb hazai bank és a legtöbbet fejlődő pénzintézet Közép- és Kelet-Európában. Fontos megemlíteni azt is, hogy 2001. december 7-ikén aláírásra került az a szerződés, amely szerint az OTP Bank Rt. megvette a szlovákiai Beruházási és Fejlesztési Bank (Inveticiána â Rozvojová. IRB) 92,55%-os tulajdonrészét 700 millió szlovák koronának megfelelő összegért. Egyidejűleg vállalta, hogy 12 hónapon belül egy milliárd szlovák korona összegű törzstőkeemelést hajt végre. Az IRB egyébként a közepes negységű szlovák bankok közé tartozik.

IX.

A VEZETŐ BANKOK FEJLŐDÉSÉNEK TÁVLATAI A XXI. SZÁZAD KÜSZÖBÉN

Ahhoz, hogy értékelni tudjuk a 2000. év mérlegadatait, mint a bankok fejlődésének kiinduló pontjait a XXI. század küszöbén, tekintsük át – összehasonlítás céljából – az 50 vezető bank vonatkozásában azokat a változásokat, amelyek öt év alatt, tehát 1995-től 2000-ig végbementek.

A világ 50 vezető bankjának mérlegadatai 1995–2000 (millió \$)

Mérlegtételek	Összeg 1995	Növekmény 2000–1995	A növekmény %-a
Saját tőke	393 500	269 136	68,3
Eszközök (Mérlegfőösszeg)	12 773 000	8 185 400	84,1
Profit (Adózás előtti eredmény)	54 300	115 165	212,1

Az 1995. évi mérlegadatok forrása: Pénzügyi Szemle, 1997. 1. sz. 45–46. old.

A 2000. évi mérlegadatokat l. feljebb.

A XXI. század első évtizedében a gazdasági folyamatokat – távlatilag itélve – előreláthatóan stabil, egyenletes konjunkturális növekedés fogja jellemezni. E megállapítást alátámasztja az IMF 2002. évi prognózisa (jóllehet az éves közgyűlést elhalasztották), valamint az Európai Központi Bank „stabilitás-orientált” monetáris politikai stratégiája. (*The Monetary Policy of the ECB. Frankfurt a/M. 46. old.*) Részleteiben a vezető bankok szempontjából:

- Az Egyesült Államok bankjainak hatalmas tartalékai, amelyek az amerikai gazdaság erőforrásainak minden időbelileg korlátozott megtorpanása ellenére is, a bankok tevékenységét öntörvényileg pozitív irányba befolyásolják.
- A japán gazdaság és a japán bankok – az évek óta tartó, de mégis lokálisnak ítélt problémáik megoldásán – előbb-utóbb úrrá lesznek.
- Az Európai Unió bankjainak és a svájci nagybankoknak súlya és versenyképessége biztató jelenség a XXI. század küszöbén. Nyilvánvaló, hogy egyrészt az euró 2002-es bevezetése, másrészt az elkövetkező években egyes közép-és kelet-európai országok felvétele az Európai Unióba, bankjaik közvetlen kapcsolata az Európai Pénzügyi Unióval, – együtt jár e bankok további fejlődésével.
- Az orosz gazdaság magához térése, fellendülése és bankjainak fejlődése.
- Nem szabad figyelmen kívül hagyni a kínai bankrendszer további erősödését, összefüggében a kínai gazdaság jelentős fejlődésével.
- Mindezen pozitív gazdasági folyamatok mellett az infrastruktúra, valamint az információs technológia és az informatikai rendszer forradalmi fejlesztése, az internet bevonása a banki szolgáltatások körébe további ösztönzést jelent a banki szolgáltatások minőségének javítására.

* * *

2001. szeptember 11-ikén a nemzetközi terroristák hatalmas pusztítást hajtottak végre az Egyesült Államokban. Belföldről felszálló repülőgépek eltérítésével és kamikaze-repüléssel földig lerombolták New Yorkban a Világkereskedelmi Központ óriási felhőkarcoló-épületét és Washingtonban a Pentagon egy részét. A romok több ezer embert temettek maguk alá. Egyidejűleg biológiai és vegyi fegyverekkel is fenyegetik nemcsak az Egyesült Államokat, hanem a nemzetközi terrorizmussal szembeszálló országokat is, amelyek fokozott éberségre kényszerülnek.

Az Egyesült Államok elnöke hadat üzent a nemzetközi terroristáknak és azok támogatóinak.

E háború finanszírozása nyilvánvalóan igénybe veszi elsősorban az amerikai bankok, valamint a szövetséges Európai Unió banki forrásainak egy részét. Reméljük, hogy a háború nem zilálja szét a pénzügyi rendszereket és nem fog a végtelenségig elhúzódni. Mindezek következtében – remélve a helyzet előbb-utóbb bekövetkező stabilizálódását – a jövő tekintetében óvatosan támaszkodunk a fentebb idézett konjunkturális és stabilitás-orientált prognózisokra. Úgy véljük és egyben reméljük, hogy ezek a prognózisok – ha időeltolódással is – a XXI. század első évtizedében „bejönnek”.

FORRÁSMUNKÁK:

Top 1000 a 2000. évi zárszámadások alapján (The Banker, 2001. július)

The Monetary Policy of the ECB, (European Central Bank, Frankfurt a/M., 2001.)

Top 1000 az 1995. évi zárszámadások alapján (The Banker, 1996. július)

Fogarasz István: Adatok és adalékok a világ vezető bankjairól az 1995. évi zárszámadások alapján (Pénzügyi Szemle, 1997. I. szám)